

Чубенко А. Г. - директор державного навчального закладу післядипломної освіти «Навчально- методичний центр перепідготовки та підвищення кваліфікації спеціалістів з питань фінансового моніторингу в сфері боротьби з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванням тероризму», доктор юридичних наук, професор

ЕЛЕКТРОННЕ ДЕКЛАРУВАННЯ В УКРАЇНІ: СПІВВІДНОШЕННЯ ЗАПОБІГАННЯ ПОШИРЕННЮ КОРУПЦІЇ ТА ЗРОСТАННЯ РІВНЯ ОРГАНІЗОВАНОЇ ЗЛОЧИННОСТІ

В Україні запрацювала електронна онлайн-система, яка дає змогу вносити, перевіряти й оприлюднювати майнові декларації держслужбовців та інших осіб - Єдиний державний реєстр декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (система е-декларування).

Створення такого реєстру передбачено Законом України [«Про запобігання корупції»](#) від 14 жовтня 2014 року, яким замінили Закон «Про засади запобігання і протидії корупції», де декларування було передбачене лише в паперовому вигляді.

Контроль за своєчасністю подання декларацій покладено на органи, у яких працюють суб'єкти декларування. У разі виявлення порушень вони повинні інформувати про це Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК). Відповідно, НАЗК здійснюватиме повну перевірку декларацій у суб'єктів, які займають особливо відповідальне становище, у посадовців з високим рівнем корупційних ризиків, а також - у випадку виявлення розбіжностей між розкішним способом життя і задекларованими доходами, або якщо член сім'ї декларанта відмовив у наданні будь-якої інформації. Так само НАЗК реагуватиме на повідомлення засобів масової інформації, скарги чи інформацію від держорганів про підозри щодо неправдивої декларації.

Під час першого етапу подачі е-декларацій, з 1 вересня до 30 жовтня, про свої доходи і статки відзвітували особи, які займають відповідальне та особливо відповідальне становище, у тому числі Президент України, народні депутати, міністри і їх заступники, керівники державних органів і їх заступники, судді (7000), прокурори (10 000),

слідчі (11 000), державні службовці категорії «А» (1300) та «Б» (63 000), посадові особи місцевого самоврядування 1-3 категорій (1500). Вони подавали щорічні декларації за 2015 рік, а також декларації перед звільненням і повідомлення про суттєві зміни в майновому стані. Загалом на 30 жовтня 2016 року у системі було зареєстровано 114 244 декларації. Пік реєстрації припав на 28 жовтня, коли протягом однієї доби подали відразу 36 тис. е-декларацій.

Загальні обсяги задекларованої готівки та об'єктів нерухомості викликали неабиякий інтерес в Україні та й в усьому світі. Інформація про задекларовані доходи держслужбовців, наявність у них елітної нерухомості, дорогих автівок та інших предметів розкоші набула широкого суспільного резонансу. Суспільство вимагає від правоохоронних антикорупційних органів стосовно ретельної перевірки шляхів отримання держслужбовцями мільйонних доходів, які вказані в деклараціях. До перевірок е-декларацій посадовців залучили волонтерів і представників різних громадських організацій. Наприклад, експерти коаліції «Декларації піж контролем» розробили [покрокову інструкцію](#), за допомогою якої кожен може перевірити електронну декларацію певного посадовця. Члени коаліції закликають усіх небайдужих зробити свій внесок у громадський моніторинг е-декларацій та звертатись до НАЗК і до них, щоб разом очистити українську владу від корупціонерів. Інший ресурс, який був створений волонтерами для аналізу поданих е-декларацій, - це [проект Канцелярської сотні](#), мета якого полягає в спрощенні процедур обробки та подальшого аналізу е-декларацій.

З 1 січня до 1 квітня 2017 року триватиме другий етап подачі е-декларацій, за якого подавати декларації будуть усі суб'єкти першого етапу, а також:

- депутати місцевих рад;
- державні службовці категорії «В»;
- військові посадові особи ЗСУ, Держспецзв'язку та інших військових формувань (крім військовослужбовців строкової служби);
- працівники Національної поліції України;
- особи рядового і начальницького складу державної кримінально-виконавчої служби, податкової міліції, особи начальницького складу підрозділів цивільного захисту, Державного бюро розслідувань, Національного антикорупційного бюро України;
- посадові та службові особи органів прокуратури, Служби безпеки України, Державного бюро розслідувань, Національного антикорупційного бюро України, дипломатичної служби, інших держорганів;
- посадові особи юридичних осіб публічного права.

За підрахунками експертів, всього під час другого етапу має бути подано близько одного мільйона декларацій, тому їх ретельна перевірка з метою очищення української влади від корупції є однією з найважливіших задач, які постали не тільки перед антикорупційними органами, а й перед усією українською спільнотою.

Водночас в Україні проведено перші заходи щодо національної оцінки ризиків у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму.

Механізм здійснення національної оцінки ризиків передбачено Законом України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» і Постановою Кабінету Міністрів України та Національного банку України «Про затвердження Порядку проведення національної оцінки ризиків у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму і оприлюднення її результатів» від 16 вересня 2015 року № 717. Водночас постає питання про зловживання відкритими базами даних (як державних, так і громадських) з метою вчинення злочинів проти суб'єктів декларування.